

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye A faipari ágazat hozzájárulása a szénegyensúlyhoz

(saját kezdeményezésű vélemény)

(2015/C 230/06)

Előadó: Ludvík JÍROVEC

Társelőadó: Patrizio PESCI

2014. február 27-én az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság úgy határozott, hogy eljárási szabályzata 29. cikkének (2) bekezdése értelmében saját kezdeményezésű véleményt készít a következő tárgyban:

A faipari ágazat hozzájárulása a szénegyensúlyhoz

A bizottsági munka előkészítésével megbízott Ipari Szerkezetváltás Konzultatív Bizottsága (CCMI) 2014. november 13-án elfogadta véleményét.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság a 2014. december 10–11-én tartott, 503. plenáris ülésén (a 2014. december 10-i ülésnapon) 119 szavazattal 1 ellenében, 5 tartózkodás mellett elfogadta az alábbi véleményt.

1. Következtetések és ajánlások

1.1. Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság az alábbi ajánlásokat fogalmazta meg, hogy maximálni lehessen azokat az előnyöket, amelyeket a faipari termékek jelentenek a szénegyensúly szempontjából, illetve hogy meg lehessen erősíteni a faipari ágazat ⁽¹⁾ versenyképességét és innovációteremtő képességét.

1.2. Az EGSZB szerint az európai és a nemzeti jogszabályok komoly hatással vannak a faipari ágazatra. Az EGSZB ezért arra kéri a tagállamokat, hogy térképezzék fel a fa mint környezetbarát termék felhasználásával kapcsolatos összes lehetőséget, hogy erősíteni lehessen az ágazat versenyképességét, támogatva a foglalkoztatást, illetve a kutatás-fejlesztésbe irányuló beruházásokat is.

1.3. Az EGSZB kéri az Európai Bizottságot, hogy a fakínalát növelése és a nyersanyagként rendelkezésre álló fa fenntartható felhasználása érdekében a faellátással kapcsolatban az érdekeltekkel konzultálva dolgozzon ki európai iránymutatásokat. Mindenképpen szükség van arra, hogy ennek kapcsán erőforrás-hatékonysággal kapcsolatos elvek is érvényesüljenek. Az *európai faanyag fenntartható mobilizációjához kapcsolódó irányadó gyakorlati megoldások (2010)* nyújtotta ajánlásokat figyelembe kell venni és esetleg bővíteni kell.

1.4. Az EGSZB emlékeztet arra, hogy a „harmadlagos biomassa” meghatározásából ki kell hagyni a „raklapokat és a fogyasztói felhasználás után újrahasznosított fát”.

1.5. Ahogy azt az EGSZB a 2011 októberében elfogadott, „Az európai fa- és bútorigipari ágazat versenyképesebbé tételének lehetőségei és nehézségei” című saját kezdeményezésű véleményében már leszögezte ⁽²⁾, illetve a közelmúltban megjelent „Útban a körförös gazdaság felé: zéró hulladék program Európa számára” című közleményben lefektetett elveknek is megfelelően, az EGSZB szeretné felhívni a figyelmet arra, hogy – amennyiben az a konkrét nemzeti és regionális sajátosságokkal összhangban gazdaságilag és technikailag kivitelezhető – a „lépcsőzetes felhasználás” elve (használat, újbóli felhasználás, újrahasznosítás, energetikai hasznosítás) jelenti majd az optimális módszert a fa minél erőforrás-hatékonyabb felhasználásához. Az EGSZB üdvözlöi, hogy azon kérése nyomán, hogy ismerjék el a fa lépcsőzetes felhasználásának fontosságát, ezt az elvet több uniós dokumentumba – így például Az európai ipar „reneszánszáért” című közleménybe, az új uniós erdészeti stratégiába vagy az erdőket és az erdőalapú ágazatot érintő új uniós erdőgazdálkodási stratégiát kísérő, „Az

⁽¹⁾ Az EGSZB a C16. NACE-kód (Gazdasági Tevékenységek Európai Osztályozása) szerinti meghatározásból indul ki a faipari ágazat körülhatárolását illetően: Fa- és faipari és parafatermékek feldolgozása, kivéve bútorigipari; parafa-, szalma és fonottáru gyártása. Fűrészárugyártás. Fa-, parafatermék, fonottáru gyártása. Falemezgyártás. Parkettagyártás. Épületasztalos-ipari termék gyártása. Tároló fatermék gyártása. Egyéb fa-, parafatermék, fonottáru gyártása.

⁽²⁾ Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye a következő tárgyban: 'Az európai fa- és bútorigipari ágazat versenyképesebbé tételének lehetőségei és nehézségei' (saját kezdeményezésű vélemény) (HL C 24., 2012.1.28., 18-23. o.).

erdőalapú uniós ágazatokra vonatkozó terv (famegmunkálás, bútorgyártás, cellulóz- és papírgyártás és -feldolgozás, nyomdaipar) című bizottsági szolgálati munkadokumentumba – is beépítették. Az EGSZB azonban elvet minden jogilag kötelező érvényű szabályt, és egy nyitott, piaci alapú megközelítést, valamint a piaci szereplők szabadságát támogatja.

1.6. Az építőanyagok kezelésére vonatkozó opciók között olyan intézkedéseknek is szerepelniük kell, melyek célja, hogy az újrahasznosítható anyagok, például a fatermékek, ne kerüljenek hulladéklerakókba. Az EGSZB azt kéri az Európai Bizottságtól és az érintett szereplőktől, hogy dolgozzanak ki iránymutatásokat és ajánlásokat a faipari hulladékok összegyűjtéséről és a fogyasztói felhasználás utáni faipari termékek lehetséges kezelési módjairól.

1.7. Az EGSZB arra kéri az Európai Bizottságot, hogy vezessen be egy olyan szabványt, amely megfelelően tükrözi a zárt terek akusztikai jellemzőit, mivel a fa mint anyag fontos szerepet játszhat a hangszigetelésben. Fával valóban le lehet hangszigetelni helyiségeket úgy, hogy kizárhatók legyenek a külső zajok, és hogy csökkenjen a visszhangosság. Fel kellene térképezni a fa felhasználásának különböző lehetőségeit.

1.8. Az EGSZB arra kéri a tagállamokat és az érintetteket, hogy állítsanak össze nemzeti cselekvési terveket arra, hogy fokozzák a fafelhasználást az épületekben és a zöld infrastruktúrákban. A helyi önkormányzatokat közvetlenül be kellene vonni ezeknek a cselekvési terveknek a megvalósításába.

1.9. Abból kiindulva, hogy a fa nem olyan népszerű az építők és az építésszek körében, mint a többi építőanyag, az EGSZB arra kéri a tagállamokat, hogy dolgozzanak ki kezdeményezéseket a fafelhasználás kultúrájának erősítésére. Emellett az európai faipari ágazatok képviselőinek és az európai szociális partnereknek összehangolt nemzeti kampányokat kellene indítaniuk azzal a céllal, hogy vonzóbb képet fessenek az ágazatról.

2. Az európai faipari ágazat bemutatása. Kihívások és lehetőségek. Az uniós jogszabályok lehetséges hatása az ágazat versenyképességére.

2.1. Az európai faipari ágazat összességében mintegy évi 122 milliárd EUR-s forgalmat bonyolít és több mint 115 milliárd EUR-nyi termelési értéket hoz létre. A Eurostat adatai szerint az ágazatban több mint 311 000 vállalat működött 2012-ben. A bútorgyártásban is mintegy 126 000 vállalat tevékenykedett. A szorosabb értelemben vett faipari ágazaton belül a fűrésziparban körülbelül 40 000 vállalat működik, a faipari termékekhez kapcsolódó többi alágazatban pedig mintegy 145 000. Némi javulás megfigyelhető ugyan, de ezek a számok nem feltétlenül tükrözik a tényleges helyzetet, mivel az egyes tagállami jelentésektől függően a kisebb vállalatok nem mindig szerepelnek ezekben a kimutatásokban. A bútorgyártás és az épületipari elemek gyártása terén jelentős számban vannak kisvállalatok. Az ágazatban működő cégek reális száma összességében tehát több mint 375 000-re becsülhető.

2.2. Az egész EU-ban a faipari ágazatban 2012-ben jelentősen csökkent a munkahelyek száma. Az átlagos visszaesés 4,4%-os volt, de a számok a németországi 3,2%-tól egészen a spanyolországi 13,7%-ig terjednek. 2012 során Horvátországban és Dániában volt a legnagyobb a munkahelyek számának növekedése, míg Spanyolországban (-13,7%) és Cipruson (-13,1%) és Szlovákiában (-11,5%) volt tapasztalható a legnagyobb visszaesés.

Az európai és a nemzeti politikák nagyon komoly mértékben kihatnak a faipari ágazat versenyképességére. Ahogy az a 2014-es uniós versenyképességi jelentésből is kiderül, a termelési, munkaerő- és nyersanyagköltségek jóval magasabbak Európában, mint sok más régióban, így komoly a veszélye annak, hogy az ágazat nagy részében áthelyezik máshova a termelést. Európának ezért ki kellene kötnie, hogy az uniós piacra érkező importárúknak ugyanazoknak a szociális, környezetvédelmi és biztonsági szabványoknak kell megfelelniük, mint az Európában gyártottaknak. Emellett az EGSZB arra is emlékeztet, hogy az európai faipari ágazatban továbbra is jelentősen nőnek a termelési költségek, különösen ami a gyanta- és az energiaárakat illeti. Az európai energiaárak háromszor magasabbak az egyesült államokbelieknél.

2.3. A megújuló energiák fejlődése és az ezeknek juttatott állami támogatások miatt egyre kevesebb fa nyersanyag áll rendelkezésre, és azok ára is nő. Becslések szerint 2012-ben a kelet-közép-európai régióban kitermelt teljes faanyagok mintegy 15%-a, azaz 182 millió m³ volt tűzifa. Az UNECE/FAO legújabb közös faenergia-felméréséből (JWEE 2011) kiderül, hogy a fából nyert energia jelenti a megújuló energiák legjelentősebb részét, amely az összes megújuló energia 38,4%-át teszi ki. „A fa mint nyersanyag kínálata és az iránta való kereslet az uniós fafeldolgozó iparágakban” című friss

európai tanulmány szerint, amelyet az Európai Bizottság megbízásából az Indufor⁽³⁾ készített, „ha el akarjuk érni 2020-ig a megújuló energiákkal kapcsolatos célkitűzéseket, akkor annyi fát kellene energetikai célokra felhasználni az EU-ban, mint amennyi manapság a kitermelt fa teljes mennyisége. 2016-ra 63 millió m³-rel kevesebb fa áll majd rendelkezésre ahhoz képest, mint amennyivel a tagállamok számoltak a megújuló energiára vonatkozó nemzeti cselekvési tervekben.”

2.4. A 2030-as energetikai és éghajlati keretről szóló európai bizottsági közlemény fényében, illetve annak alapján, hogy 2030-ig legalább 27 %-ra akarják emelni a megújuló energiaforrások arányát, az EGSZB úgy véli, hogy mindenképpen végig kell gondolni, milyen módjai lennének annak, hogy javítsuk a faanyag mobilizálását az EU-ban – például úgy, hogy figyelembe vesszük a „Bevált gyakorlatokkal kapcsolatos iránymutatás a faanyagok fenntartható mobilizálásáról Európában” című, 2010-ben közzétett dokumentum ajánlásait –, és megoldásokat kell találni arra is, hogy elkerüljük a biomassza-erőforrások különféle felhasználói közötti versenytorzulást.

2.5. Ebből kiindulva az EGSZB arra kéri a tagállamokat, hogy mérjék fel az országban vagy a régióban az energetikai felhasználásra egyértelműen rendelkezésre álló faalapú biomassza mennyiségét, illetve a faipar által nyersanyagként már most is felhasznált mennyiséget.

2.6. Az EGSZB azt is sajnálja, hogy számos tagállamban továbbra is érvényben vannak diszkriminatív tűzvédelmi szabályozások, illetve olyan rendelkezések, amelyek korlátozzák a fa használatát a többemeletes házakban. Számos országban a tűzvédelmi szabályozások jelentik a legnagyobb akadályt az előtt, hogy fát használjanak fel az épületekben. Sikertelen európai szabványokról megállapodni az épületekre vonatkozó tűzvédelem kapcsán, de maga a tűzvédelem továbbra is nemzeti hatáskörbe tartozik. Ezeket a szabályozásokat azonnal meg kellene szüntetni, mivel egyértelműen piackorlátozó hatásuk van, és meggátolják azt, hogy a fatermékek elterjedhessenek az építőiparban⁽⁴⁾.

2.7. Végezetül az EGSZB sajnálja, hogy az európai falemezgyártás és fűrészipar már nem szerepel azoknak az ágazatoknak a listáján, amelyeket a kibocsátásáthelyezés szempontjából kiszolgáltatott helyzetben levőknek tartanak. Azzal, hogy ezeket az ágazatokat levették erről a listáról, valószínűleg fel fog gyorsulni az a már ma is létező folyamat, hogy ezekben az ágazatokban EU-n kívüli országokba helyezik át a termelést. Nagyon fontos lenne, hogy ez a két iparág rajta maradjon a listán, hogy korlátozni lehessen azokat a káros hatásokat, amelyekkel a versenyből eredően valamennyi cégnek szembe kell néznie, és amelyek abból fakadnak, hogy a biomassza-energia ágazattal való verseny miatt jelentősen megnöttek a faköltségek. 2008 és 2013 között csak az európai falemezgyártási ágazatban 51 gyárat zártak be, ami 10,386 milliárd köbméternyi gyártókapacitás elvesztését jelenti. Több ilyen bezárt üzem is teljesen leszerelték, majd ismét beüzemelték az uniós határokon kívül. Minden politikai döntéshozónak, és különösen az Európai Bizottságnak prioritásként kell kezelnie azt, hogy az ipari tevékenység az európai határokon belül maradjon. Ezért az Európai Bizottság érintett főgazgatóságainak intézkedéseket kell hozniuk az európai ipar versenyképességének szavatolására, illetve az ipari termelés Európán kívüli áthelyezésének megakadályozására.

2.8. Az európai ipar versenyképességének garantálására és a termelés áthelyezésének a megakadályozására többek között hatékony intézkedés lehetne egy új energetikai/szén-dioxid-adó, amely véget vetne az európai termelők hátrányos megkülönböztetésének.

⁽³⁾ Az Indufor egy független, nemzetközi tanácsadó cég, melynek Finnországban és Új-Zélandon vannak vállalatai. Állami és magánügyfeleknek nyújtanak tanácsadást. Munkájuk során a fenntartható fejlődés valamennyi – gazdasági, társadalmi és környezeti – szempontját figyelembe veszik. Tevékenységük kiterjed a fenntartható erdőgazdálkodásra, fatermelési célú erdőkkel és faültetvényekkel kapcsolatos beruházásokra, erdőértékelésre és a gazdálkodás átvilágítására, a faiparra és a farostiparra, biotermékekre, erdei erőforrások felmérésére és térképezésére, az éghajlatváltozásra és ökoszisztéma-szolgáltatásokra az erdős területek vonatkozásában, erdészeti politikára és stratégiai tanulmányokra, valamint a fenntartható erdőgazdálkodással és földhasználattal kapcsolatos fenntarthatósági és fejlesztési tanácsadásra.

⁽⁴⁾ Több országban a nemzeti építészeti szabályozások korlátozzák a fapanelek használatát a többemeletes házak építésénél. Számos országban azért nem alkalmaznak éghető anyagokat az épületekben, mert az bizonytalansági tényezőket rejt magában az épülettüzeket illetően. Alapos kutatások és fejlesztések azonban rámutattak, hogy jobbak a szabad építőanyag-választást hagyó építészeti előírások, és több országban is most már több mint egy évtizede a funkciókból kiinduló előírások váltak bevett gyakorlattá. A fa éghető anyag, de égése kiszámítható, és meg lehet becsülni, hogy tűz esetén, egy órányi égést követően a keresztmetszvény mekkora része marad sértetlen. A tömör épületfa jól ellenáll a tűznek: az ilyen faanyag égése közben faszénréteg keletkezik, amelynek köszönhetően a fa belső része jobban megőrzi teherbírást és szerkezeti épségét, csökkentve ezzel az adott épület teljes összeomlásának veszélyét.

3. A faipari termékek felhasználásának fokozása a szén-dioxid-kibocsátások csökkentésére az éghajlatváltozás elleni küzdelem jegyében

3.1. A globális felmelegedés komoly politikai kihívást jelent, és komolyan kihat az emberi egészségre és a természeti erőforrásokra is. Az, hogy milyen anyagokat használunk, jelentősen kihat a szén-dioxid-kibocsátásra, amely a globális felmelegedés egyik legfőbb kiváltó oka. A 'zöldnek' és 'környezetbarátnak' nevezett termékek jobban elfogadottak a gyártók és a fogyasztók körében. Ezzel párhuzamosan nemzeti és európai szinten is intézkedéseket dolgoznak ki az ilyen termékek ösztönzésére. Az EGSZB szerint az életciklus-elemzések (LCA ⁽⁵⁾) jelentik a megfelelő környezetgazdálkodási eszközt a jövőre nézve.

3.2. Európa jelentősen csökkentheti szén-dioxid-kibocsátását, ha (optimalizált erdőgazdálkodással) növeli az európai erdők szén-dioxid-megkötő képességét és fokozza a fenntartható módon előállított faipari termékek felhasználását. Tudományosan bizonyított, hogy a faipari termékek építőipari, illetve mindennapos felhasználása kedvező hatással jár az éghajlatra nézve. Az, hogy egy adott fa vagy abból készült faipari termék mennyi szén-tud megkötni, függ a fafajtól, a növekedési feltételektől (a környezettől), a fa életkorától és a környező faállomány sűrűségétől. Ugyanakkor bizonyított tény, hogy ha valamilyen más építőanyag helyett egy köbméternyi fát használunk, az átlagosan 0,75–1 tonnányi szén-dioxid-kibocsátáscsökkentést eredményezhet. Emellett 1 köbméternyi fa 0,9 tonna szén-dioxidot tárol.

3.3. A Yale Egyetem nemrégiben készült tanulmánya („A szén-dioxid-kibocsátás és a fosszilis tüzelőanyagok használatának csökkentése és a biodiverzitás segítése a fa és az erdők segítségével”) ⁽⁶⁾ rámutatott, hogy ha több fát használnának épületek és hidak építésében, akkor jelentősen csökkenne a globális szén-dioxid-kibocsátás és a fosszilizüstüzelőanyag-fogyasztás. A kutatók arra jutottak, hogy ha a fából készült termékek használatát 34 %-nak megfelelő mértékűre növelnék, akkor az jelentős pozitív hatásokkal járna. A globális szén-dioxid-kibocsátás 14–31 %-át el lehetne kerülni, ha a faipari termékekben található cellulózban és ligninben tárolnánk a szén-dioxidot.

3.4. Az EGSZB arra kéri az Európai Bizottságot, hogy támogassa a tagállamokat és az európai erdészeti ágazatot olyan intézkedések vagy akár ösztönzők kidolgozásában és bevezetésében, amelyekkel serkenthető a faipari termékek hosszú életcikluson át történő felhasználása ⁽⁷⁾. Minél tovább használják vagy hasznosítják újra a fát, annál hosszabb ideig köt meg szén-dioxidot. Minimálisra lehet csökkenteni a faanyagok pazarlását (*stricto sensu*), hiszen a fa minden része hatékonyan felhasználható és újrahasznosítható, és végső soron bármikor el lehet égetni, hogy energiát nyerjünk belőle ⁽⁸⁾. Amennyiben Európa hatékonyan akarja kezelni az éghajlatváltozást, a tagállamoknak és az uniós intézményeknek ösztönözniük kellene a faipari termékek használatát, és olyan politikai környezetet kellene teremteniük, amely kedvez annak, hogy maximálni lehessen a fa életciklusát.

4. A fa felhasználása az építőiparban

4.1. Az építőipar és az épületek fenntartása jelentős pozitív környezeti hatással is járhat. Globális szinten az épületek felelősek a teljes vízfelhasználás 20 %-áért, az energiafelhasználás 25–40 %-áért és az üvegházhatásúgáz-kibocsátások 30–40 %-áért. Az, hogy milyen terméket használunk építkezésre vagy renoválásra, jelentős hatással van a környezetre. Ebből kiindulva az EGSZB úgy véli, hogy a fa fontos szerepet játszik a tartós és környezetbarát épületek tervezésében. Nincsenek teljes mértékben kihasználva a fa építőipari felhasználásában rejlő lehetőségek, ez pedig kihat a faipari ágazat versenyképességére. Az EGSZB meg szeretné vizsgálni, hogy miként lehetne úgy javítani ezen a helyzeten, hogy közben ne kerüljön hátrányos helyzetbe a többi építőanyag sem.

⁽⁵⁾ Az LCA eszközt jelent a környezeti kibocsátások beazonosításához és az egyes folyamatok, termékek vagy tevékenységek által okozott idevonatkozó hatások kiértékeléséhez. Hasznos az ipar számára is olyan gyakorlati és felhasználóbarát döntéshozatali modellek megtalálásában, amelyek a környezetbarát termékfejlesztésben használhatók.

⁽⁶⁾ *Journal of Sustainable Forestry* 33:248–275, 2014.

⁽⁷⁾ Ahogy az üvegházhatású gázoknak a földhasználatból, a földhasználat-megváltoztatásból és az erdőgazdálkodási tevékenységekből eredő kibocsátására és abszorpciójára vonatkozó elszámolási szabályokról és cselekvési tervekről szóló európai parlamenti és tanácsi határozat (COM(2012) 93 final) is leszögezi, a fakitermelésből származó termékek fokozott, fenntartható felhasználásával lényegesen korlátozható a légkörbe jutó kibocsátások mennyisége és növelhető a légkörben lévő üvegházhatású gázok kivonása.

⁽⁸⁾ Egy, a közelmúltban végzett olasz tanulmány („A fogyasztói felhasználás utáni fa farostlemez, illetve megújuló energia előállítására történő felhasználására vonatkozó életciklus-elemzés értékelése és a két felhasználás összehasonlítása”) adatai szerint az éghajlatváltozásra gyakorolt hatás szempontjából előnyösebb, ha az újrahasznosított nyers faanyagot a falemezgyártásban használják fel, és nem egy biomassza-erőműben tüzelik el. A tanulmányt az olasz „eAmbiente” (c/o Parco Scientifico Tecnologico VEGA) kutatóintézet készítette. A tanulmányt 2014. szeptember 19-én az olaszországi Mestrében ismertették azon az EGSZB-s meghallgatáson, amelynek témája az volt, hogy a faipari ágazat hogyan járul hozzá a szénegyensúlyhoz.

4.2. A fa már régóta számos termék környezetbarát alapanyagának számít. Életciklus-elemzések világszerte rámutattak, hogy a fatermékek környezeti szempontból óriási előnyökkel járnak. A fa azon kevés építőanyagok egyike, amelyek 100 %-ban újrahasznosíthatók, emellett szén-dioxidot köt meg és a sejtszerkezetében található légtasakoknak köszönhetően természetes szigetelőanyag is. Biztonságos, erős és megbízható anyag – még olyan szélsőséges körülmények között is, mint hurrikánok, földrengések vagy akár tűz esetén.

4.3. Az építőanyagok életciklus utáni felhasználása kapcsán beszélhetünk újbóli felhasználásról és (újra)hasznosításról. A jelenlegi helyzet azt mutatja, hogy számos építőipari hulladék még mindig hulladéklerakókba kerül, így a lerakók gyorsabban megtelnek, és üzemeltetésük is nehezebb. Az olyan anyagok, mint a fa, közvetlenül újrahasznosíthatók ugyanolyan újrafelhasználható termékké, illetve más hasznosítható termékké alakíthatók át. Az EGSZB rámutat, hogy az újrahasznosításhoz újbóli feldolgozásra van szükség, ami gazdaságilag nem mindig kivitelezhető, hacsak nem szervezik meg hatékonyan a gyűjtést közel az anyag forrásához. Az EGSZB ezért azt kéri az Európai Bizottságtól és az érintett szereplőktől, hogy gyűjtsék össze az összes nemzeti szinten már bevált módszert, hogy iránymutatásokat és ajánlásokat lehessen kidolgozni a faipari termékek hulladékkezeléséről és a fogyasztói felhasználás utáni faipari termékek lehetséges kezelési módjairól. A építési anyagok és a bontási törmelék csökkentése és újrahasznosítása összességében csökkentheti az építési és a hulladékkezelési költségeket is.

4.4. Az építőipar a faipari termékek legnagyobb felhasználója. Finnországban például az országban gyártott fatermékek mintegy 70–80 %-át az építőiparban használják fel. A faszervezetes építkezés az utóbbi időben több európai országban, főként az Egyesült Királyságban, Írországban és Franciaországban, kezd elterjedni. Ugyanakkor az EGSZB úgy véli, hogy a fa felhasználása hozzájárulhat a zöld gazdaság fejlődéséhez, ezért bővítenő.

4.5. Az EGSZB szerint meglehetősen korlátozottak az azzal kapcsolatos ismeretek, hogy milyen előnyökkel jár a fa építőipari felhasználása. Mindez nem csupán az építészmérnökökre igaz; sokszor a végfelhasználók sem tudnak eleget a fa tulajdonságairól. Ez a korlátozott mértékű tudás gyakran ahhoz vezet, hogy a fa felhasználása is csak korlátozott mértékű, ami pedig olyan problémákat eredményez, melyek negatívan befolyásolják a fa megítélését. Ráadásul a faszervezetes házépítés területén nincs elegendő szakképzett munkaerő, ami sok európai országban gátolja ennek az építkezési módnak az elterjedését.

4.6. Az EGSZB arra kéri az európai faipari ágazatok képviselőit és a területtel foglalkozó szociális partnereket, hogy dolgozzanak ki összehangolt tájékoztató kampányokat arra, hogy vonzóbb képet fessenek az ágazatról. Ösztönözni kellene a fiatalokat arra, hogy vegyenek részt olyan oktatási és képzési rendszerekben, amelyek megfelelően felkészítik őket arra, hogy a faipari ágazatban dolgozhassanak.

5. A faalapanyagok fokozott használatával és a faipari ágazatok jelentősebb gazdasági szerepével kapcsolatos szociális szempontok⁽⁹⁾

5.1. Az EGSZB hangsúlyozza, hogy a faiparban dolgozók a munka során tanulják ki a szakmát, és a tapasztaltabb kollegáktól, nem formális úton sajátítják el a szükséges készségeket. A legtöbben néhány hónap alatt megszerzik a gépkezeléssel és a munkakörrel kapcsolatos alapvető ismereteket, de gyakran két vagy több évre is szükség van, mire valakiből képzett faipari munkás lesz. Foglalkoztatást is generálunk azzal, hogy a munkásoknak olyan (szak)képzést biztosítunk, amely szem előtt tartja a munkaerő-piaci igényeket és követelményeket. Az EGSZB azt is megismétli, hogy a kutatási és innovációs programok EU-szerte munkahelyeket fognak teremteni és növekedést generálnak. Ezért arra kell bátorítani a faipari ágazatot, hogy éljen a Horizont 2020 program keretében rendelkezésre álló lehetőségekkel.

5.2. A tagállamoknak ambíciózusan meg kellene valósítaniuk az építőipari erőforrás-hatékonyságról szóló, nemrégiben megjelent uniós közleményben szereplő elképzeléseket, hogy beruházásokat lehessen biztosítani az épületfelújítás terén, illetve hogy munkahelyek jöjjenek létre.

⁽⁹⁾ Az EGSZB úgy gondolja, hogy „Az európai fa- és bútortipari ágazat versenyképesebbé tételének lehetőségei és nehézségei” című véleményében szereplő szociális szempontok, illetve ott megfogalmazott észrevételek még mindig érvényesek.

5.3. Az EGSZB szerint a közterületeken fellépő zajártalom komoly egészségügyi problémákat okoz⁽¹⁰⁾. A fa – amellett, hogy fontos környezetbarát anyag – szigetelőanyagként alkalmazva számos társadalmi és egészségügyi előnnyel szolgál. A fa mint anyag fontos szerepet játszik a hangszigetelésben és a hangelnyelésben. Fával valóban le lehet hangszigetelni helyiségeket úgy, hogy kizárhatóak legyenek a külső zajok, és hogy csökkenjen a visszhangosság. Az EGSZB arra kéri az Európai Bizottságot, hogy vezessen be egy olyan szabványt, amely megfelelően tükrözi a zárt terek akusztikai jellemzőit. Mivel a fa mint anyag (közvetlen fizikai behatásra) hangot is kiadhat, illetve felerősítheti vagy elnyelheti a más tárgyak által kibocsátott hanghullámokat, fel kellene térképezni a fa felhasználásának különböző lehetőségeit. Tudományosan bizonyított, hogy a fának mint anyagnak kedvező tulajdonságai vannak a beltéri levegőminőség és légkényesség szempontjából is.

5.4. Nemzeti szinten több olyan kezdeményezés is létezik, amely arra tanítja meg az embereket, hogy milyen lehetőségek vannak a fa mint környezetbarát alapanyag felhasználása terén; a hatékony koordináció azonban hiányzik. Az, hogy egyre többen használnak faipari termékeket, egyértelműen az idevonatkozó tájékoztató kampányoknak köszönhető, amelyeket nemzeti szinten kellene folytatni. A fával kapcsolatos oktatási célú kampányok fő célja az, hogy – technikai és kulturális szempontból is – kedvező képet fessünk a fafelhasználásról, ösztönözve azt.

5.5. Az EGSZB szeretné felhívni a figyelmet a bevált gyakorlatok egyik jó példájára, a „WOODDAYS” elnevezésű kezdeményezésre. A projekt⁽¹¹⁾ 2014. március 21-én indult Milánóban. A tíznapos program középpontjában a városok növekedése állt, illetve az, hogy miként lehet intelligens és erőforrás-hatékony módon, faanyag felhasználásával sűríteni a beépítésüket. A program célja az volt, hogy felhívja a figyelmet a fára mint építőanyagra, amelyben eddig ismeretlen lehetőségek rejlenek az olyan építkezések tekintetében, mint amilyen a faszervezetes építészet, amelynek rendkívüli szerepe lesz a jövőben – éppen a városok szívében. A rendezvényt megismétlik majd más európai városokban: Pozsonyban, Ljubljanában és Brüsszelben is.

5.6. Az EGSZB utal arra, hogy a legnagyobb zöld építészeti programok bizonyos mértékben eltérnek egymástól abban, hogy miként kezelik a faipari termékek felhasználását. Egyesek a felhasznált anyag helyett inkább a tulajdonságokra koncentrálnak, más programok pedig „korlátozásokat” vezetnek be a fával mint elfogadható anyaggal kapcsolatban (miközben más építőanyagokra nem érvényesítenek ilyen „követelményeket”). A fokozott fafelhasználás számos kedvező hatással járna az uniós gazdaságra nézve is. Az EGSZB ennek megfelelően javasolja, hogy a francia példát követve határozzanak meg kötelező célszámokat az építőipari célú fafelhasználásra vonatkozóan.

6. A fa használatának ösztönzése

6.1. Ahhoz, hogy több fát használjanak az építőiparban és a mindennapokban is, ösztönző megoldásokra és intézkedésekre van szükség (többek között olyanokra, amelyek azt célozzák, hogy az ipari és háztartási hulladékokból újrafelhasználás és újrahasznosítás céljára több fát, faterméket és famaradványt lehessen kinyerni), illetve meg kell hosszabbítani a fatermékek életciklusát.

6.2. A versenyképes faipar fennmaradásához az kell, hogy nyersanyagként fenntartható módon és folyamatosan rendelkezésre álljon faanyag. Az európai faanyag fenntartható mobilizációjához kapcsolódó irányadó gyakorlati megoldások (2010) nyújtotta ajánlásokat figyelembe kell venni és esetleg bővíteni kell.

6.3. Az elmúlt években a fakínálat nagy nyomás alá került, aminek elsősorban az volt az oka, hogy európai és nemzeti intézkedésekkel a megújuló energiaforrások használatát igyekeztek serkenteni. Ennek eredménye pedig részben az lett, hogy a fát elégetik. Az EGSZB emlékeztet arra, hogy a „harmadlagos biomassa” meghatározásából ki kell hagyni a „raklapokat és a fogyasztói felhasználás után újrahasznosított fát”. Az ilyen anyagok a falemezgyártók által gyártott bizonyos terméktípusok esetében a felhasznált alapanyagok igen nagy részét teszik ki, és egyes esetekben a faalapanyagoknak akár a 95 %-át is jelenthetik⁽¹²⁾.

⁽¹⁰⁾ „A zajártalom nagyobb hanghatás következtében fellépő egészségkárosodás. A munkahelyi vagy más zajártalom halláskárosodáshoz, magas vérnyomás, isémiás szívbetegség kialakulásához, ingerlékenységhez és alvászavarokhoz vezethet. Emellett immunrendszerrel kapcsolatos problémákat és születési rendellenességeket is okozhat.” (Forrás: *Passchier-Vermeer W, Passchier WF (2000). Zajártalom és közegészségügy. Environ. Health Perspect. 108. szám, 1. melléklet: 123–31. doi:10.2307/3454637. JSTOR 3454637. PMC 1637786. PMID 10698728.*)

⁽¹¹⁾ A „WOODDAYS” rendezvény a pro-Holz Austria és a Müncheni Műszaki Egyetem faszervezetes építészeti tanszékének közös kezdeményezése, melyet támogatott az Európai Fűrészipari Szervezet (EOS) és az Európai Panel Szövetség (EPF) is.

⁽¹²⁾ Az olasz Saviola csoport – amely a 'Segíts megmenteni a fákat!' szlogenjéről ismert – világszerte a fahulladék-feldolgozásban. Évente mintegy 1,5 millió tonna fogyasztói felhasználás utáni fát képes újrahasznosítani. Termelési filozófiájuk alapja a másodlagos nyersanyagok újrahasznosítása, amelyeket így egy gazdasági és környezeti szempontból fenntartható folyamat segítségével újból fel lehet használni anélkül, hogy ehhez új fákat kellene kivágni. A csoport az alábbi faanyagokat gyűjti: raklapok, gyümölcsös rekeszek, kartondobozok.

6.4. Az EGSZB szeretné felhívni a figyelmet arra, hogy – amennyiben az a konkrét nemzeti és regionális sajátosságokkal, valamint a fa iránti kereslet és kínálat egyensúlyával összhangban gazdaságilag és technikailag kivitelezhető – a „lépcsőzetes felhasználás” elve (használat, újbóli felhasználás, újrahasznosítás, energetikai hasznosítás) jelenti majd az optimális módszert a fa, e természetes nyersanyagunk minél erőforrás-hatékonyabb felhasználásához. Az EGSZB azonban elvet minden jogilag kötelező érvényű szabályt, és egy nyitott, piaci alapú megközelítést, valamint a piaci szereplők szabadságát támogatja. A fának a „lépcsőzetes felhasználás” elve szerinti felhasználása nemcsak a nyersanyag optimális gazdasági hasznosítását biztosítja, hanem energiaforrásként való felhasználását megelőzően a folyamatos szén-dioxid-tárolás és helyettesítés révén komoly éghajlati előnyökkel is jár.

Brüsszel, 2014. december 10.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke
Henri MALOSSE

MELLÉKLET

a CCMI véleményéhez

A CCMI véleményének következő pontját, amelynél a támogató szavazatok száma az összes leadott szavazat legalább egynegyede volt, a CCMI egy módosító indítvány javára elutasította.

6.4. pont

6.4. Az EGSZB szeretné felhívni a figyelmet arra, hogy – amennyiben az a konkrét regionális sajátosságokkal összhangban gazdaságilag és technikailag kivitelezhető – a „lépcsőzetes felhasználás” elve (használat, újbóli felhasználás, újrahasznosítás, energetikai hasznosítás) jelenti majd az optimális módszert a fa, e természetes nyersanyagunk minél erőforrás-hatékonyabb felhasználásához. Az erre alkalmas faanyagot nem tüzelőanyagként, hanem inkább fizikailag kellene felhasználni. A fának a „lépcsőzetes felhasználás” elve szerinti felhasználása nemcsak a nyersanyag optimális gazdasági hasznosítását biztosítja, hanem energiaforrásként való felhasználását megelőzően a folyamatos szén-dioxid-tárolás és helyettesítés révén komoly éghajlati előnyökkel is jár.
